Oikeusministeriölle
Muistio
EU/949/2023

23.8.2023 päivätty kommenttipyyntönne koskien luonnosta valtioneuvoston kirjelmäksi tietosuoja-asetuksen (EU) 2016/679 täytäntöönpanoa koskevista täydentävistä menettelysäännöistä

Datainspektionen ottaa kantaa U-kirjelmä-luonnokseen, mutta tiukan määräajan takia ei kuitenkaan muihin asiaan liittyviin asiakirjoihin. Kannanotossa keskitytään Ahvenanmaan toimivaltaan ja Ahvenanmaan maakuntaan kohdistuviin vaikutuksiin.

Datainspektionen pyytää ymmärrystä sille, että emme käsittele yksityiskohtia lyhyen vastausajan takia. Pyydämme ottamaan yhteyttä Datainspektioneniin, jos tarvitsette täydentäviä vastauksia.

Datainspektionen esittää seuraavat näkemykset:

Datainspektionen on samaa mieltä siitä, että ehdotetun asetuksen oikeusperusta, joka esitetään oikeusministeriön muistion kolmannessa osassa, on asianmukainen. Tietosuojan tulee olla samalla tasolla koko unionissa.

Datainspektionenin tietoon on tullut, että hallinto-oikeudellisten menettelyjen yksityiskohdissa on ollut eroavaisuuksia, esimerkiksi siten, että sitä keitä tietosuoja-asiassa on kuultava (ketkä ovat sen osapuolia) koskeva lainsäädäntö ja tulkinta eroavat toisistaan jopa Ahvenanmaan/Suomen ja Ruotsin välillä. Ahvenanmaan hallinto-oikeus vastaa suurelta osin Suomen hallinto-oikeutta. Tietosuojaa koskevien menettelyjen yksinkertaistaminen on kannatettavaa, jotta valvontaviranomaisten oikeuskäytännöt olisivat yhteneväiset, kuten käytäntönä jo onkin Suomen ja Ruotsin korkeimpien oikeuksien välillä. Ylipäätään tietosuojan kannalta on hyvin tärkeää, että menettelyjä koskeva sääntely on saumatonta Pohjoismaiden lisäksi myös koko Euroopan unionin alueella ja Euroopan talousalueella.

Datainspektionenin mielestä ehdotukset ovat periaatteellisesti hyviä ja tietosuojaa parantavia, mutta niiden hallinnolliset vaikutukset ovat raskaita.

Vaikutukset Ahvenanmaahan

Ahvenanmaan ja Suomen lainsäädännöt ovat samantapaisia sekä hallinto-oikeuden että julkisuuden osalta. Asian jatkovalmistelussa suoraan sovellettavan EU-asetuksen vaikutukset molempiin lakeihin (hallintolaki ja viranomaisen toiminnan julkisuudesta annettu laki) käydään läpi ja arvioidaan. Erityisesti hallinnolliset vaikutukset on tarpeen käydä läpi, myös julkisuuden osalta.

Datainspektionenin muuta toimintaa koskevista vaikutuksista Datainspektionen lausuu seuraavaa:

Datainspektionenissa on tällä hetkellä vain yksi työntekijä, ja näin on ollut viranomaisen perustamisesta vuonna 2007 lähtien. Tietosuoja-asetuksen myötä lisääntynyt työmäärä ei ole johtanut Datainspektionenin henkilöstömäärän lisäämiseen vastaavalla tavalla viranomaisen päällikköinä toimineiden kolmen eri henkilön toistuvista pyynnöistä huolimatta. Datainspektionenin käsityksen mukaan valvontaviranomainen ei voi koostua vain yhdestä henkilöstä.

On epätodennäköistä, että Datainspektionenista tulisi johtava valvontaviranomainen, koska sen valvottavana on vain kapea yksityisen elinkeinoelämän sektori. Sen sijaan Datainspektionen tulee aina olemaan sellainen valvontaviranomainen, jolle valituksia voi tehdä. Jos valitus koskee sitä yksityisen sektorin kapeaa alaa tai sitä korkeimman oikeuden tapauskohtaisesti lainsäädäntöprosessissa veteen piirtämää viivaa, joka kuuluu Ahvenanmaan lainsäädäntövaltaan ja hallintoasioita koskevaan toimivaltaan, Datainspektionen toimii valituksen tekijän yhteyspisteenä.

Myös Ahvenanmaalla asuva luonnollinen henkilö voi tehdä valituksen koskien esimerkiksi hänen henkilötietojensa käsittelyä digitaalisessa sosiaalisessa verkostossa. Kysymys siitä, miten toimivaltakysymys lopulta ratkaistaan yhteispisteen osalta, on vielä ratkaisematta. Ei kuitenkaan ole mahdotonta, että kysymys koskisi ahvenanmaalaisen viranomaisen sosiaalisen median käyttöä, mikä luultavasti toisi kysymyksen Datainspektionenille siten, että se olisi valituksen tekijän yhteyspiste. Datainspektionen vastaa koko Ahvenanmaan maakunta- ja kunnallishallinnon valvonnasta.

Tällä hetkellä tiedämme, että ainakin asuntojen välitys ja työnvälitys kuuluvat Ahvenanmaan toimivaltaan. Eräs nykyisin Ahvenanmaalla toimiva asunnonvälitysfirma toimii myös useilla muilla paikkakunnilla Suomessa. Yksityisen elinkeinoelämän trendejä ajatellen ei ole kaukaa haettua, että tämän ja muiden alojen toimijat laajentaisivat toimintaansa Ruotsiin. Yritysten päätoimipaikat kuitenkin todennäköisesti olisivat (muualla) Suomessa tai Ruotsissa, jolloin johtava valvontaviranomainen ei olisi Datainspektionen. Selvyyden vuoksi: Datainspektionen on todennäköisesti valituksen tekijän yhteyspiste tavallisten kansalaisten tavallisissa kysymyksissä, kuten esimerkiksi asunnonvälityksessä, kun taas elinkeinoelämän ketjut ulottuvat Ahvenanmaata/Suomea pidemmälle, jolloin Datainspektionen ei ole johtava valvontaviranomainen. Tuore esimerkki tällaisesta arkipäiväisestä kansalaisen tietosuojakysymyksestä on KHO:2023:56 (TSV 24.5.2021 dnro 7089/152/19). Datainspektionen korostaa, että välimatka Ahvenanmaan ja Ruotsin välillä on lyhyt. Eniten elinkeinoelämää pidättelevä asia on ehkä maakunnan elinkeinolupaa koskevat säännöt. Toisaalta tämä sääntely muuttuu jatkuvasti.

Datainspektionen ei poissulje sitä mahdollisuutta, että olisi olemassa myös muita kansallisia, pohjoismaisia tai kansainvälisiä kysymyksiä koskevia yhteistyövelvoitteita.

Kysymyksellä on siten vaikutusta Datainspektioneniin, jonka resurssit ovat sen omasta mielestään jo nykyisellään ristiriidassa valvonnan tehokkuusperiaatteen ja tietosuoja-asetuksen 52 artiklan kanssa.

Tietosuojavaltuutetun ja Datainspektionen välinen yhteistyö on yllä mainitusta riippumatta olennaisen tärkeää. Datainspektionen toivoo edelleen yhteistyön tiivistämistä.

Maakunnan hallitus myös suunnitteli vuonna 2019 joidenkin Datainspektionenin toimintojen siirtämistä tietosuojavaltuutetun toimistolle. Suunnitelmia ei ole kuitenkaan toteutettu. Datainspektionenin käsityksen mukaan ne olisi syytä toteuttaa tai sitten Datainspektionenista tulisi kehittää täysiarvoinen viranomainen. Nykyisellään, eli yhden virkamiehen voimin, viranomainen ei ole kokonainen.

Maarianhaminassa 24.8.2023

Lena Nordman
Datainspektionenin päällikkö